

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marțea, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru strălăutate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografică arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refuză. Articollii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

Reforma

învățământului poporal în fața pedagogiei.

Mai eri, alaltăeri, cetiam în organul nemțesc al guvernului, că intențiunile ministrului de culte de a lua măsuri se se propună pe o scară mai întinsă *limba magiară* în școlile naționalităților au produs mari agitații. Aceste însă numai în *cercurile bisericești*, căci reprezentanții pedagogi ai tuturor confesiunilor, în o anchetă ținută mai de curând, ar fi fost prea plăcut atinși prin planurile nou ale actualului ministru.

Deore-ce în cercurile românești, și în particular în cercurile românești ale bisericii ortodoxe române din această patrie, nu ne este dat a ști cine ar fi reprezentat păsurile și dorințele inimii noastre în o cestiune atât de cardinală, se ni-se deo voie a ne spune și noi cuvântul, — pe calea acesta.

De la capul locului voesc a preciza punctul de mănecare, ca se se știe, că nu ținesc la alt-ceva, de cât a spune acest nou demers, urzit în birourile ministerului de culte, unei examinări științifice-pedagogice. Și dacă o fac, sunt condus mai ales de binele acestei patrii, care ne încăldește și lăga de inima sa; totodată și de indemnul de a-mi trage sâma asupra valorii ce ar merita să-i dăm părerii emise în sus pomenitul ziar politic.

Pedagogia științifică modernă ține se accentueze la totă ocazia, că ori-ce instrucție va fi pedagogică numai dacă va pune preț pe individualitatea elevilor („Idei pregătitoare în pedagogie”, de Dr. Șpan, pag. 33). Asta atâtea voeste să zică, că noi se clădim cultura elevilor pe *cunoștințele, inclinațiunile naturale, ideile și sentimentele aduse din casa părintească*. O instrucție, căreia i-ar lipsi acest criteriu, se razimă pe nisip, căci alperde din vedere *principiul psihologic al apărpercepțiunii*. Odată desconsiderat acest principiu, școlă și ea va fi capabil de a pune basă la desvoltarea *interesului pedagogic*. Instrucțiunea, care nu-și pune drept țință a lucrării a se număra interesului, nu merită a fi numită educativă.

Dar' încă și mai mult: în vederea crutării individualității cere pedagogia, ca tot învățământul elementar se se facă în *limba maternă* a elevului, căci numai în acesta e cu puțință a sâmana ideii reale despre lumea ce ne încunjură. Altcum plantăm în sufletul lor un *vorbișm* sec, sterp și primejdios.

În accentuarea acestui mare adever suntem în consonanță și cu vederile pedagogilor magiari („Nevelés és oktatás”, pag. 5. Dr. Kiss Áron és Dr. Öreg János).

Unindu-ne toți în acest punct cardinal, nu înțelegem ce fel de pedagogi vor fi fost aceia, cari au aplaudat pe ministrul de culte în așa chip și la așa fel.

Eu cred că *dreptul limbei* ni-s'ar cuveni și nou, căci și noi suntem fii adevărați ai acestei patrii și nu ne place, ca mereu se fim dați după ușa. Patria e a noastră a tuturor, și nu numai a unora, căci aici zac osemintele moșilor și strămoșilor nostri, și aici

voim se se odihnescă în pace și ale noastre. Pentru această patrie ni-am vârsat și ne vom vârsa sângele neamului nostru, apărându-o de cutropirea străinilor. În schimb pretindem numai atâtă, se ni-se respecte *dreptul de existență* și de desvoltare proprie *individualității* noastre *etnice*.

Și când cercurile guvernamentale din nou se reped spre a ne ataca în ceea-ce avem mai scump, datori suntem se li-o spunem din nou, că comit un atentat la cel mai scump *patrimoniu* al nostru. Pentru păstrarea acestui patrimoniu, se o știe acele cercuri, ni-s'a lăsat sub blăstem și cu limbă de mörte, că suntem datori a ne încorda toate puterile și a pune în mișcare toate arterele vieții noastre, ca nevătămat se rămână. Nimenea, dacă e pus pe *base etice*, nu va pute contestă, că ne revine acest *drept firesc* din *înșasi ființa* neamului nostru. Nu lucrăm contra nimănui, nu avem veleități de expansiune, nu rivnim la poziții conducătoare în stat, dar' se ni-se deo voe a ne apăra ce ne este mai scump: *limba și obiceiurile* noastre.

Se înșală toți cei-ce cred, că-și vor ajunge scopul! Li asigurăm, că în vecii vecilor, și nici-odată! Utopii și ear' utopii vor rămâne și aceste nou încercări, precum trebuie se rămână ori-ce încercare, care nu pornește din îndemnuri morale. Le spunem acestea, fiindcă voim binele patriei și dorim, ca pacea se se sălășlucescă într-o naționalitățile acestei scumpe patrii.

De ne crede cineva, bine, de nu, nu avem ce face. Ca cetățeni cinstiți și supuși, ne vom pleca înaintea forței legilor, dar' nici-când nu vom renunța de a ne *socoti Români*, a vorbi și simți *românește*. Sus e Dumnezeu și tote le vede. În a lui dréptă ne încredințăm sörtea viitorului nostru.

Dr. Petru Șpan.

Recunoștința parlamentului.

Presidentul dietei s'a prezentat Luni în fața Maiestății Sale, pentru a-i comunica mulțămirea dietei în chestia aducerii a cără a țării lui Rákoczy. Maiestatea Sa și-a exprimat părerea de bine, că a putut face bucuria acasta națiunei magiare, și a fost plăcut atins de faptul, că hotărârea dietei de a se aduce mulțămirea M. Sale, a fost luată în unanimitate. Casa magnatilor va înainta Monarhului adresă scrisă în chestia această.

Reforma învățământului public.

Proiectul de lege referitor la reforma învățământului public e gata, ziarele magiare îl publică în întregime, și după cum suntem informați, în 27 Maiu n. va ajunge înaintea unei anchete, din care vor face parte și conducătorii bisericii susținătoare de școle confesionale. Pentru a face parte din această anchetă, și pentru a comunica cercurilor competente nedumeririle, temerile și dorințele bisericii gr.-ort. române față cu proiectul de lege din cestiune, a primit invitare de la Escelența Sa domnul ministru de culte și instrucțiune publică și înaltpreasfinția Sa domnul Archiepiscop și Metropolit Ioan Metianu, fapt, care credem, că va ave influință liniștitore asupra opiniei publice române, alarmată mult pe tema această. Cu reformele cuprinse în noul proiect de lege ne vom ocupa mai pe larg.

„Vicarii” episcopilor latini din trecut.

(Fine).

Acestea sunt cauzele de proces în cari sentența venea dată din partea tribunalului eclesiastic, pus sub conducerea episcopului romano-catolic.

Cine nu vede în acesti 9 paragrafi înșirate chestii de drept privat o mulțime, chiar și de acelea, în cari Românii de legea greco-orientală implicăți fiind, nu puteau se și-le reguleze de cât numai pe calea judecătorei de la episcopia pe al cărei teritoriu se aflau? Trebuiau și ei deci, în chestii de natura celor înșirate, se-și caute dreptatea, ori se-și apere dreptatea, în fața episcopului romano-catolic, pentru-că legea țării pe el l'a pus judecătorei în chestii de acestea.

Ei, dar' cum se judece episcopul romano-catolic omeni pe cari nu i înțelege, fiind-că au limba lor proprie, au legea lor proprie, au obiceiurile lor proprii?

Cum?? Prin substituți! Prin vicarii episcopesci, cari știu limba, cunosc ceremoniile religioase, cunosc datinile, moravurile și obiceiurile părților litigante. Iată deslegarea! Pentru-că se nu trecem cu vederea, că chestiile de litigiu dintr-o Români veneau rezolvate după un *drept special* al lor. Esista așa numitul *drept valach* pe vremea aceea, necodificat în legile ungurești, pentru-că Românii îl aveau pus în praxă înainte de venirea Ungurilor în țară, dar' bine întărit prin obicinuiță. Despre existența acestui drept valach mărturisesc două diplome publicate la Pesty Frigyes, opul citat, vol. III pag. 134 și 135, în cari diplome se spune că: „... sed quod nullo ampliori documento eodem partes sua allegata, Jure volachie requirente (sic!) coram nobis probare potuerunt, nos Indicando decrevimus, etc.”, și că „... et a filiis eiusdem supranotatis, ceterisque fratribus eorundem Jure volachie requirente, (sic!) rehavere et recipere sperarent et niterentur, etc.”

Dreptul acesta valach nu l' cunosteau episcopii latini, nu puteau se l' cunoscă. Aveau deci trebuință de omeni cari i-l cunosc bine.

Așa s'au creat posturile de vicarii episcopesci pe lângă episcopii latini, cari, contrar afirmării domnului Bunea că nu s'ar puté afla, se găsesc în tegile țării, și cari, cu episcopii latini împreună, earăși contrar afirmării dlui Bunea, — au avut putere asupra Românilor gr. ort. chiar și sub regele Vladislav, ba încă și după mörtea acestuia, până la căderea țării sub Turci, dar' firește, *putere judecătorească*, în chestii de natura celor înșirate mai sus.

În scopul acesta au fost instituiți deci vicarii, ear' nu în alt scop: în scopul de a judeca pe Români „în limba și după ceremoniile lor”, — cum zice Böhm, și de a le face dreptate în chestii de certă.

Așa 'mi spun legile țării, în cari se găsește urma acestor vicari. Articolul 25 din partea III a tripartitului lui Verböczy (același articol din care am citat un paragraf referitor la „starea și legile sătenilor, numiți jobagi”) are următoarea continuare:

În § 2 se spune, că în urma răscoalei făcute sub Székely György (Dózsa György) jobagii și-au *perdut dreptul și libertatea de a se mai puté muta* când vreau, ci acum „*au ajuns în sclăvia necondiționată și vecinică a domnilor de pământ*”, ear' ceilalți paragrafi au textuarea următoare:

„§. 3. Pe cari (adecă pe jobagi), în înțelesul legii țării și în înțelesul obiceiului de mult ridicat la putere de lege, nici pentru un fel de lucru (cu excepțiunea acelor, cari se țin de tribunalul eclesiastic) nu pôte se-i citeze nimeni, simplu și nemijlocit, nici înaintea judecătorilor ordinari ai țării, nici înaintea vicarilor bisericești, sau înaintea altor judecătorei eclesiastice, ba nici înaintea vreunui span comitatens, ci pe sâma lor în prima linie domnii lor de pământ trebuie totdeuna, fie acestia fețe bisericești ori civile, se facă lege și dreptate, ori-care ar fi părătorul ori improcessuătorul.

§. 4. Și apoi, dacă ôre-careva nu vrea se se mulțămescă cu sentența, pôte se ducă procesul pentru o mai clară și mai matură desbatere și esaminare înaintea judecătorului mai înalt, de care adecă se ține esaminarea acelu proces.

§. 5. Astfel adecă, că dacă seria procesului se vede a se țin de forul eclesiastic, atunci înaintea episcopului, ori a vicariului sau; ear' dacă se ține de judecătorei civili, înaintea spanului comitatului, și înaintea solgăbiraelor trebuie trimis procesul.

§. 6. La o astfel de judecată și împărțire de dreptate, fie că procesul e ridicat și intentat prin recurs la curia regescă, ori prin citare înaintea spanilor comitatensi, ori a vicarilor bisericești, — când ajunge înderăt la respectivul domn de pământ, totdeuna trebuie se fie făcut, celebrat și administrat (espresiuni tehnice de pe vremea aceea) în fața de față a două solgăbira.”

În întreg tripartitul lui Verböczy pomenire despre vicarii episcopesci nu se face, de cât numai aici, în articolul de lege despre legiuirea sătenilor, despre modul cum au se fie judecați jobagii.

Se vorbește în tripartit, la multe locuri, de episcopi, prepoșiți, priori, mai marii capitului, dar' despre vicari chiar numai în acest articol de lege. Semnul, că ei altă misiune n'au avut, de cât se facă pe judecătorei în procesele purtate înaintea tribunalului eclesiastic din partea greco-orientalilor, ori, cum se spune în lege, din partea celor-ce se țin de „*rătăcirile grecești*”. Acesta se vede mai clar și mai evident din §-ul 5 al legii, unde se spune, că partea nemulțămita cu sentința adusă de către domnul de pământ, pôte duce procesul mai departe, căci forurile înalte îi stau deschise; și dacă procesul aparține tribunalului eclesiastic, îl va esamina episcopul, ori vicariul.

Ce alta însemnă această de cât, că dacă respectivul e de lege „*creștină*”, cum se spune în lege, vine înaintea episcopului la judecată, ear' dacă se ține de „*rătăcirile grecești*”, înaintea vicariului?

Acesta era rostul și acesta era chiămarea vicarilor episcopesci, cari, împreună cu episcopii romano-catolici, aveau putere judecătorească asupra Românilor. Dar' în cele curat bisericești ale lor nu s'au amestecat.

Prin urmare, din faptul, că Românii au stat multe vécuri de-a rîndul

sub stăpânirea (de natura acésta) a episcopilor latini, nu se pôte făuri argument acceptabil despre neesistența vechei metropolii române și a episcopilor sufragani, cari au trebuit să existe chiar și pe vremea când episcopatul latin exercia drept judecătoresc asupra Românilor și asupra celorlalte popoare de lege greco-orientală.

Cât de mult țineau episcopii latini la acest drept judecătoresc al lor, se pôte vedea din faptul, că de-și în privilegiul andreian dat Sașilor la 1224 se cuprindea dreptul garantat pe seama acestora de a fi judecați în chestii cari aparțineau tribunalului ecleziastic prin preoții lor proprii: episcopul latin din Transilvania nu s'a învoit, n'a tolerat lucrul acesta, ci i-a silit pe Sași să meargă înaintea lui la judecată.

N'avem deci să luăm de bani buni aceea ce ne spun cronicarii străini în privința acésta, pentru-că ei pôte-că din adins caută să întortocheze lucrurile, pentru a ne întuneca trecutul. Dar și dacă nu din adins fac așa, la tot cazul silințe nu-și dau și nu și-au dat se ni-l prezintă în lumină adevărată, fiind ei de credință, că acésta e datoria noastră, nu a lor. Și au totă dreptatea. De aceea, nu imitându-i și acceptând de la ei tot ce e rău, ce e necontrolat, ce pôte că a fost combătut cu succes la timpul seu din partea înaintașilor, ci studiind și scrutând cu sirguintă, adunând fărâmițurile din trecut, combinând și raționând în mod cu totul independent de modul lor de gândire, vom pute ajunge să ne avem istoria noastră bisericească și națională bine stabilită și bine documentată.

Să ne tot spună deci cronicarii străini, că biserica greco-orientală, cu preoți cu tot, a fost pusă sub conducerea episcopilor latini, cari aveau vicari pentru greco-orientali, fiind-că aceștia n'aveau episcopi: n'avem să le credem, ci avem să credem legii, care ne prezintă lucrurile așa cum le-am spus mai sus.

Putere judecătorească numai, putere lumescă au avut episcopii latini și vicarii lor asupra credincioșilor bisericii greco-orientale, ear' în cele curat bisericești episcopii nostri proprii au fost stăpâni și mai marii bisericii.

Așa sunt de înțeles lucrurile, nu altcum.

Conferențele învățătoarești.

Cercul Solnoc.

— 14 Maiu 1904.
(Fine).

După acest discurs de deschidere, comisariul cu plăcere constată prezența șefului tractului ppresb. S. Cupșa din Cupșeni, a preotului local Pavel Perhaiță, a inspect. reg. de școle Dr. Szatmari Zoltán din Dej, a protopretorului Vass Imre din Lăpușul-ungurese și a unui număr de public din loc și jur, întră cari și inv. ev. ref. Farkas din Dămacușeni.

La ședința din ziua următoare protopretorul nu a venit, dar s'a prezentat ca oșpe notariul cerc. Vasile Bene din Cupșeni și inv. rom. cat. Lebedi din Lăpușul-ung.

La constituirea biroului conferința alege notari pe învățătorii Gavril Bogdan și V. Tira, ear' bărbați de încredere pe Teodor Murășan și Nicolae Man.

Învățătorii prezenți din tractul Cetate-de-pătră 11, ear' absenți 2, dintră cari unul cu scusă acceptată, ear' unul fără scusă; din tractul Solnoc prezenți 5, ear' absenți 3, dintră cari unul cu scusă neacceptată și doi fără scusă.

Temele și-le-au prezentat toți învățătorii, afară de unul absent fără scusă.

Amesurat ordinei de zi publicată în Tel. Rom. a. c. nr. 30, urmând prelegerea practică din religione: *Iisus ca prunc de 12 ani în biserică*, ținută de inv. local N. Man în locul lui Al. Cioacășu absent, conferința o deciază în general de succésă, dar' dificultează în parte atât ținuta elevilor, cât și ținuta și metodel învățătorului prelegător.

În ședința a doua, după amiază, a ținut prelegere practică învățătorul Ioanichie Șovrea: *Tractarea literii „o“ mic*, pe carea conferința o clasifica de bună. Inv. I. Șovrea continuând cu zelul început, va deveni unul dintră cei mai buni învățători.

A urmat tractarea temei: *Cultivarea varzei*, dar' ne reprezentându-se învățătorul designat Florea Cosma din Cupșeni, absent fără

scusă, și ne reprezentându-și nici tema, prelegerea acésta a ținut-o inv. G. Codrea cu bun succés.

Ultimul obiect al acestei ședințe a fost cetirea temei: *Rolul familiei în educațiune și scăderile acesteia în familiile țeranilor nostri*, de inv. T. Murășan. La critica temei partea preponderantă o a avut ppresb. S. Cupșa, care respinge cu energie imputările ce le face prelegătorul preoției cu privire la ținuta ei față de învățători și față de școlă, din care ar rezulta, că și însași preoția poartă mare vină la aceea, că mersul învățământului este atât de neregulat și fără de succés în unele școle de ale noastre. La protestările acesteia prelegătorul declară, că dînsul nu a voit a vătămă pe nimeni, căci nu a numit persoane, și nici a vătămă pe cineva, dar' scăderile aceste sunt fapte împlinite, ceea ce se pôte dovedi prin multele neînțelegeri dintră preoți și învățători și prin starea slabă în care se află multe școle de ale noastre. Starea școlii nu atarnă numai de la învățătorii, ci și de la organele de inspecțiune și de susținere, și de la familie. La urmă comisariul consistorial reasumând discuțiunile, la desușirile dînsului conferința constată, că prelegătorul s'a abătut de la obiect când în elaboratul seu s'a ocupat și cu scăderile preoției față de școlă, ear' scăderile în familie țeranilor nostri față de școlă sunt foarte multe, dintră cari cele mai marcante sunt: nepriceperea poporului de a ști aprepia învățătura și atunci când cineva nu trăiește exclusiv după carte, apoi multele pilde rele cu fața și cu cuvântul în modul de conduită morală în casă (injurături, beșli, vorbe rele, defămarea deapropelului și mai cu seamă a preotului și învățătorului, disciplina laxă față de copii etc.) și în urma ascultarea desmăntărilor provenite din partea unor oameni reușitori, cari cercă a duce poporul în rătăcire cu privire la folosul învățării pentru țerani, cari și așa zic, că precum a trait tata și precum trăiesc și eu, va trăi și feciorul meu. — Disertantul dovedește bune intențiuni și conferința îi declară lucrarea de succésă în părțile ei nedificultate.

În ședința a treia, ținută Sâmbătă înainte de amiază, prima prelegere practică a fost tractarea temei: *Măsurile metrice de fluiditate*, ținută de inv. Gavril Nichita. Prelegerea acésta a fost puțin succésă, deosebi elevii erau în mare parte lipsiți de cunoștințele premergătoare, școlă nu are măsurile metrice pentru a se putea preda obiectul în mod intuitiv, ear' prelegătorul în lipsa de pregătire corespunzătoare și cuificațiune pedagogică a dovedit, că nu are metod nici cât de cât corespunzător.

A urmat prelegerea practică din limba magiara cu elevii din anul IV. de școlă: *Conjugarea verbelor active în timpul present și în legătură cu aceea formarea de ziceri simple amplificate din cuvintele învățate* de Gavril Bogdan. Prelegerea acésta nu s'a putut pune de loc, căci școlă acésta fiind împărțită numai în două despărțiminte (respectiv clase), elevii erau lipsiți de cunoștințele premergătoare, deci la ordinul comisariului consistorial s'a ținut un examen general din acest obiect de învățământ, care încă a dat puțin rezultat.

Prelegerea practică „Comitetul parohial“ ținută de învățătorul Mitrofan Cosgarea, conferința a clasificat-o de bună.

Fiind timp de ajuns și pentru eshaurirea ordinei de zi pentru ședința următoare ultimă, după pauză de 10 minute, a urmat cetirea temei: *Importanța cântărilor în școlă populară cu deosebită considerare la poporul nostru* de învățătorul local N. Man. La discuțiune asupra ei s'a constatat, că disertantul s'a ocupat prea mult cu metodică cântărilor, că lucrarea în mare parte îi este lipsită de sistem, și că n'a arătat de ajuns efectele nobile ce produce cântarea în sufletul și inima omului; altcum conferința o declară în general de succésă.

Ca loc de întrunire pentru conferința următoare s'a designat parochia Rogoz, tot în protopresbiteratul Solnoc.

Fiind programa eshauriată, comisariul consistorial încheie conferința prin o cuvântare însuflețitoare, în care mulțamește în special autorităților școlare, bisericești și civile prezente pentru viul interes ce au arătat față de cauza școlară prin prezența lor la acésta conferință, punând apoi la inima învățătorilor și a organelor bisericești-școlare locale împlinirea conștiențioasă a datorințelor lor, trând în bună armonie unii cu alții, și perfecționându-se mereu în specialitatea lor prin studii private și conveniri. La cuvântul comisariului-president răspunde în cuvinte elogiase șeful tractului, mulțamindu-i pentru deosebitul tact bun cu care a condus ședințele conferinței. După acest răspuns ia cuvântul inspectorul regesc de școle, care și din partea sa constată bunul tact în conducerea desbaterilor din partea comisariului, și într-o cuvântare mai lungă la adresa învățătorilor, îi îndemnă pe aceștia a desvolta o deosebită activitate în instruirea elevilor și a poporului în afacerile economice după împrejurările locale, căci paralel delaturând sărăcia materială, mai îngrabă și mai ușor se va pute delătura și sărăcia intelectuală și morală. La urmă învățătorul V. Tira, în numele învățătorilor mulțamește autorităților prezente pen-

tru bunele povețe ce li-s'au dat și cu acésta ocaziune.

Conferința s'a încheiat la ora 1 d. a. Organele școlare superioare și învățătorii au fost primiți și provăduți cu multă afabilitate din partea preotului și învățătorului local, pentru ce le aduc și pe acésta cale cea mai călduroasă mulțamită. Filoteiu.

Din Mediaș.

— Concert și petrecere. —

— 12 Maiu n.

Inteligența noastră din Mediaș și împrejurime a aranjat Vineri la 6 n. c. (ziua de sf. George) o petrecere în Mediaș, careia i-a premers concertul dat din partea unui grup de clerici ai seminarului „Andreian“ din Sibiu. Reușita acestei sărbări era garantată și prin împrejurarea, că fiind convocată la conferință învățătorimea noastră aparținătoare acelu cerc, toți membrii conferinței au ținut să se parte și la acésta producțiune. Afară de aceștia tot ce Mediașul și împrejurime are mai ales, preoți, învățători, advocați, judecători etc., a fost de față la concertul dat în sera zilei sf. George.

Nu este mirare deci, că spațioasă sală a pavilionului de vară de la hotelul „Schützen“ s'a dovedit prea mică pentru a încapă numărul oșpei, cari cu multă bunăvoință și cu dor au alergat să vadă și să asculte cântând pe teologii din Sibiu. Aceștia apoi încă nu au rămas cu nimic datori. Un cor bărbătesc puternic bine disciplinat constător din vre-o 20 tineri, care de care mai chipeș, în frunte cu un dibaci conducător, pe lângă că a cântat răspunsurile la liturgie spre deplina mulțamire a tuturor, a făcut să rezune sala îndesită de numărul și distinsul public român. Compozițiile bine alese din cei mai de frunte compozitori ai nostri aveau în aceea seră un farmec deosebit și o influință atât de dragălașa asupra cordelor inimii, în cât de pe față fie-cari ascultător puteai ceti în același timp admirațiunea și bucuria potențată. Programul bogat a fost executat cu multă precisiune. Mai multe dintră cele 9 puncte au trebuit repetate, ba la insistința mai multora s'a cântat câteva puncte chiar și afară de program. Tinerii clerici au dat o nouă probă nu numai despre deostoinicia în cântare preste tot, ci și despre aceea că știu să se aște cu multă siguranță chiar și în cele mai pretentive cercuri sociale, în cât numai spre fală servesc atât institutului, în care se află, cât și profesorilor lor și nouă tuturor. Pentru frumusele lor prestațiuni harnicii coriști au fost răsplătiți cu aplauze nesfârșite și cu furtive urări din partea publicului asistent.

Era pe la orele 10, când sfârșindu-se concertul, tinerimea încinge o horă mare și veselă, făcând astfel începutul jocului, care a durat cu foc și entusiasm până la răsăritul soarelui.

Astfel petrecând 24 ore în opidul Mediaș, a doua zi (Sâmbătă) am plecat fie-care cătră casă ducând cu noi cele mai frumoase suveniruri, cari multă vreme vor rămâne neșterse din inimile noastre.

Nu pot încheia acest mic raport, fără să exprim și pe acésta cale mulțamită și recunoștință, pe care o merită în primul loc vrednicul protopop al locului, dl Romul Mircea și cu dna sa, cari pe lângă că au luat sub protecțiunea lor acésta îndepărtare de caracter juvenil, au ținut cu multă prevenire să intrunescă la distinsa lor masă pe tinerii concertanți, servindu-li-se un prânz bogat și sumptuos. Nu mai puțină recunoștință revine tinerului advocat dl Dr. Dionisiu Roman, care a lucrat cu un zel neobosit întru reușita acestui concert; ear' dñi preoți: Ioan Fodorean din Moșna și George Iacob din Buzd au luat asupra lor greaua sarcină: primul de cassariu, al doilea de control, pentru cari lucrări asemenea merită cea mai simțită recunoștință. i. S.

NOUTĂȚI

Din cauza sfintei sărbători „Înălțarea Domnului“ numărul proximal al fței noastre apare Luni sera.

Din delegațiuni. Duminecă s'au prezentat înaintea M. Sale în palatul regal din Buda delegațiunile, întâiu cea austriacă, apoi cea ungară. Maestratea Sa a accentuat în răspunsul dat oratorilor *Lavorszki* și *Szell*, că raporturile monarhiei cu puterile europene sunt în permanență din cele mai bune, dar' cu toate acestea, un credit extraordinar se cere în mod imperios, pentru procurarea de arme și material de războiu. Luni delegațiunile și-au început lucrările. În fața delegațiunei austriace contele *Goluchowski* și-a făcut expoul asupra situației politice. Din vorbirea lungă, rostită cu acésta ocaziune, vedem, că tripla alianță nu mai stă pe baze tocmai solide, și e pe cale a se desface. Partea senzațională a vorbirii contelui *Goluchowski* a fost însă cea referitoare la Turcia,

pe care contele a amenințat-o rău, dacă nu se supune programului de reforme ce sunt de introdus în părțile ei europene, în scopul restabilirii ordinii complete în Balcani. A fost adevărată declarație de războiu, care sigur că și va avea efectul în Constantinopol.

340 milioane cheltuieli nouă pentru armată. Sâmbătă a fost distribuit membrilor delegațiunilor proiectul de buget pe 1905 al guvernului comun austro-ungar, în care ministrul comun de războiu cere să se voteze 163 milioane (din cari 22 milioane să se voteze ulterior pentru anul 1904). Din acéstea 88 milioane sunt destinate pentru armata teritorială pe tunuri nouă și „alte obiecte de montură întru asigurarea capacității de luptă a armatei“, ear' 75 milioane pentru marina de războiu pe vase nouă de războiu și montarea lor. Suma de 163 milioane e însă numai rata pe 1905, rămânând a se lua în bugetele anilor următori restul de 174 milioane.

Măcelul din Aleșd. Soriu foile magiare ca cercetarea în chestia nefericitei întâmplări de la Aleșd e terminată. Procurorul va ridica acusă în contra a 40 de persoane, despre cari e dovedit că sunt vinovate, pe lângă alte 18 persoane, arestate și puse deja sub acuzare. Poporul s'a liniștit de altcum în Aleșd și jur, și astfel nu peste mult miliția se va retrage de acolo, la Oradea-mare.

† Victor de Mocsonyi, un membru al familiei Mocsonyi, care trăia în străinătate, a răposat, după un morb greu și îndelungat. Rămășițele pămênțești ale răposatului vor fi aduse a casă și depuse în mausoleul familiar din Foeni în 21 Maiu st. n. (Sâmbătă).

Creștere patriotică. Aseră în 18 l. c. la reîntorcerea de la maiat a elevilor internaționali „Theresian“ din Sibiu, în strada „Scheewis“, după ce terminaseră cu cântarea așa numitei „Kossuth nota“ în apropierea vilei metropolitane, vedând pe balconul unei case românești dame române, câțiva tineri mai mărgiori, cari nu purtau uniforma internațională, în entusiasmul lor patriotic au exclamat „*Eljen a magyar!*“ „*Le az oldhokkal!*“ „*Akasszák fel!*“ (Să trăiescă magiarul! Jos cu Românii! La țurci cu ei!) și s'au dus la locurile lor.

Dacă tinerii români își permitau o astfel de impertinență la adresa Magiarilor, nu numai presa magiară ar pretinde o satisfacție exemplară, ci ne-am pomeni și cu vro interpeleție fulminantă în parlament pretinzându-se intervenția guvernului. Fiind însă vorba numai de Valahi insultați, nu credem să intervină nimenia pentru eruația și pedepsirea celor vinovați.

Dar pentru biserică. On. dl Ioan Pașca, vighi suprem de pădure reg. ung., de present locutoriu în Turda, a donat sfintei noastre biserici o parțelă de pământ. Prin donațiunea acésta ni-s'a asigurat posibilitatea realisării școlului nostru de a se edifica necesarele case parohiale în apropierea sf. biserici. Aducem și pe calea acésta profunđa noastră mulțamită marinosului donator, rugând pe bunul Dumnezeu să împlinescă toate cererile ce sunt cătră mântuire. Lăpuș, 28 April 1904. În numele poporului: Ioan Todea, paroch.

„Patria“, societatea de lectură a studenților români din München, arangiază în 23 Maiu n. sărbare festivă, cu concert și dans, în salele catenice. Luipold din München. Discursul festiv îl va pronunța presidentul societății, dl Ioan Ursu.

Societatea de lectură a studenților de la gimnaziul de stat din Sibiu, a aranjat Duminecă ședința de încheiere, la care a participat multă lume. Dintră Români au debutat: Ioan Crețiu (cl. V) cu violina, și Stoenescu (cl. VIII) și Patriciu Curtea (cl. VII) cu declamațiuni.

„Independența judiciară“ și biletele de tramvai. Cum cum în „*Aikotmány*“, în cercurile jașilor și procurorilor zilele acéstea s'a discutat mult un circulariu confidențial adresat lor din partea ministrului de justiție, prin care sunt făcuți atenți, că primirea și folosirea biletelor de călătorie gratuite pe tramvauri nu este compatibilă cu independența judiciară.

Muștele columbace. „Drapelul“ raportează, că muștele columbace au inundat în mase mari Banatul, deosebi ținuturile din jurul Vârșetului. În Vârșet au omorât 23 vite și 7 cai, ear' în împrejurimea orașului peste 40 vite. (Muștele acéstea sunt periculoase deosebi prin aceea, că se infundă în nările animalului în număr așa de mare, în cât îl înădușe). Din partea autorităților s'au luat toate măsurile de apărare.

Ciocnirea de trenuri. Pe „Brittisch-Avenue“ (la New-York) s'au ciocnit Marți două trenuri; vagoanele au deraiat și au luat foc, ear' câteva s'au rostogolit pe căsta traseului. Un conductor și-a pierdut viața; zece călători au îndurat răni grave, ear' alți mulți au scăpat cu răni mai puțin periculoase.

Incunostințare. Având a se întruni conferința preoțască din prot. Agnita la 18 Maiu v. în comuna Căveș, și ne aflându-se în comuna hotel, acei domni membri sau oșpeți, cari vor participa — sunt poftiți a se anunța la subscrisul cel mult până în 14 Maiu, ca să se poată face dispozițiuni atât pentru încauțare, cât și pentru a fi serviți cu mâncări și beuturi. Căveș, în 2 Maiu 1904. George Borzea, paroh.

Trei contese morțe în foc. În Corvino-Cuirico (lângă Pavia) s'a aprins z-lele trecute castelul contesei Angela Perducca-Pitti și în scurt timp era întreg incins în flăcări, așa că nici pentru salvarea locuitorilor nu mai rămăsese timp de ajuns pompierilor. Trei fiece ale contesei: una de 18 ani, una de 16 ani și una de 6 ani și-au aflat mărtașii în flăcări. Din cercetările ulterioare s'a constatat că focul a fost pus a nume, din partea ôre căror tăcunari.

Milionară mărtașă de fême. O fetiță a milionarului Makkaris din New York dispăruse de a casă cam de două săptămâni, fără să-i fi putut cineva da de urmă, cu toate că tatăl ei oferise premiu de 4000 dolari (95.840 corône) pentru aflarea ei. După două săptămâni, hornarii voind să măture hórnele au aflat în un horn cadavrul copilei. Se dă cu soacota, că mîntuica jucându-se pe coperișul plan, în formă de terasă, al casei, a căzut în horn și a murit acolo de fême.

Fantasia mare! Grzeta magiară din loc „Nagyszebeni Ujság“ de un timp încoace a introdus în colónele ei o rubrică permanentă sub titlul „Lapszemle“ (revistă asupra publicațiilor unilor din alte gazete). În această rubrică se ocupă de regulă numai cu cele ce se publică în ziarul nostru, dând extras din ele și făcându-le comentariu, — firește, din punct de vedere unguresc. În „revista“ din nr. 13 (dte 15 Maiu st. n.) ocupându-se de primul articol „O dorință împlinită“ din nr. 43 al ziarului nostru și comentând dorința exprimată în acest articol, ca exemplul frumos dat de M. Sa (ordinul de a se face pași de lipsă pentru aducerea a casă o osăminteilor lui Rákóczy) să îndemne pe cei în drept a ne concede și nouă să punem barem o cruce la mormântul lui Iancu, zice că „o mare nedreptate istorică și impietate, a pune față în față aceste două nume“. — Firește! Dacă luăm, că unul a apărut tronul, celalalt a voit să-l prăbușească. — Dar! d. Z. (autorul revistei) are și fantasia mare, pe lângă altele. Căci în aceeași revistă ocupându-se și de articolașul nostru despre seminarul român din Lipca, vrea să scote din Hajdú un magiar romanizat. Inițiatorul seminarului a fost Hajdú (potea că Hajdu — „talán Hajdu“, ipssissima verba —) profesor de universitate în București, scrie d. Z. Cum nu! Deosebi știindu-se că familia Hajdú e originară din Basarabia! Bătrânul academician H. J. e sigur că se va bucura mult, auzind de la d. Z. din Sibiu, că e de origine magiară!

Crema Margit a lui Földes întrece toate cosmeticele. Delătură grabnic și sigur pistruiele, petele de ficat, jubruțele, sbărcelele și alte necurătenii de pe obraz; crema aceasta nu numai întrușează obrazul, ci îl și întinerește. Prețul 1 cor, borcan mare 2 cor. Se capătă la producător: farmacistul Clemens de Földes în Arad, cum și în toate farmaciile, drogeriile și parfumeriile. De imitații se avertisează.

Pe timpul morbului lui Maurice Jokai s'au dovedit din nou calitățile emnente ale somatosei. După-cum scrie „Pester Lloyd“, măriundul poet zile întregi a fost nutrit cu somatosă. Preparatul acesta — de sine înțeles — nu i-a putut mântui viața; dar calitățile sale bune s'au dovedit în modul cel mai strălucit, căci fără de somatosă mărtașă s'ar fi ivit cu mult mai curând. Medicii folosesc astăzi la toate morburile grele și la reconvalescență mijlocul acesta întăritor și credem că nu e exagerată afirmația, că somatosă în multe cazuri s'a dovedit ca mântuitoare a vieții.

Cărți și reviste.

„Istoriografi vechi, istoriografi noi“. În cursul săptămânii acesteia va fi scosă de sub tipar broșura „Istoriografi vechi, istoriografi noi“. *Studiu critic în chestia vechii metropolii ortodoxe române*, de Teodor V. Păcățian. Prețul 2 corône. Abonamente se pot face la autor, în Sibiu (Nagyszeben).

Articolul „*Vicarii episcopilor latini din trecut*“, cu a cărui publicare terminăm astăzi, e un capitol reproduc din broșura această.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.
(Urmare).

Admirabil este chipul arhangelului Mihail, care aici are 6 aripi:

- 2 obicinuite, mari și îndreptate în jos.
- 2 deasupra lor „ „ în sus.
- 2 se preling pe piciorii în jos.

În exteriorul bisericeii de la mănăstirea Sucevița (tot în Bucovina) arhangelul Mihail este călare pe un cal șergaci, cu frâu negru. Cu stînga ține frâu; ear' dreapta este ridicată spre ceriu.

În apocalipsă se vorbește, că Iisus Christos, carele „întru dreptate judecă“, va veni pe un cal alb, și „ostile din ceriu în urma lui“ vor merge „pe cai albi, îmbrăcați fiind în vison alb și curat“ (XIX, 11 și 14).

Și în Testamentul vechiu obvin locuri, unde se vorbește despre ingeri călări.

În biserica Pitar-Moșu din București am aflat pe Iisus ca „ingerul sfatului cel mare“. Are etate de vre-o 14 ani, și e cu aripi. În jur este inscripția: „Unule născut fiule“ etc.

Un obicei interesant am aflat în biserica Radu-Vodă din București. În ambele hore, sau strane, sunt fixate niște droturi, cari formeză diametrul semicercului horelor. Droturile abia se observă. De ele sunt aninați câte 2 (în ambele 4) ingeri, făcuți din tinichea și au câte-o inscripție; unul: „XC a înviat!“, celalalt răspunsul „adeverat a înviat!“ Acești ingeri, de departe priviți, pare-că sbóră în aer. La intrare, în pronaos asemenea se află 2 ingeri fixați de drot.

În altarul bisericeii grecești din Brăila iarăși am dat de asemenea ingeri sburători.

În capela teologilor de la Cernăuți sunt asemenea ingeri (serafimi) dinaintea catapitesmei; dar' aici se folosesc totodată ca feșnice, căci în vârful aripilor sunt fixate câte 2 lumini. Asemenea ingeri sburători se află atât în catedrală, cât și în capela specială de lângă apartamentele metropolitului.¹⁾

În multe biserici atârna de crucea de deasupra templei un cheruvim, pe aripile căruia este așezată o candelă. Acesta se lasă pe un scripet în jos, spre ușile împărătești, și însemnează cherovimii de la ușa raiului.

Acest us al ingerilor sburători este de sigur acceptat din legea vechie, căci în templul lui Solomon încă erau în sfânta sfintelor doi cheruvimi de câte 10 coți înalți, făcuți din lemn de oliv, aurit, și aninați „în fundul cel mai dinăuntru“, așa că la mijloc se atingeau cu aripile, ear' cu capetele celorlalte aripi atingeau pereții.²⁾

În multe locuri ale sfintei scripturi se amintește „că Dzeu locuiește între serafimi“; de aceea s'au așezat în sf. sfintelor și în alte părți ale casei lui Dzeu asemenea ingeri.

Cum se binecuvînteză.

Pantocrator, încunjurat de cetele ingerești, de regulă binecuvînteză; de aceea este aici la loc a arăta: Cum se binecuvînteză în biserica orientală?

Cu privire la modul de binecuvîntare este deosebite între biserica orientală și cea apusenă. La noi arhierii binecuvîntă azi de regulă cu ambele mâni.

Pe Iisus îl aflăm adese-ori îmbrăcat ca arhieru și binecuvîntând numai cu dreapta, fiind stînga ocupată în altă parte. Ține de regulă globul pământului, ori o evanghelie, un rotul etc.

Binecuvîntarea se face la noi așa. Degetul arătător se ține întins, ca să formeze un I, ear' cel mijlociu se încovoie puțin, ca un C; la olaltă formeză IC = Iisus. Degetul cel gros se încrucișează cu inelariul, formând ambele un X, ear' cel mic involuntar se cam încovoie, ca un C; ambele = X C. = Christos. Mîna intrăgă formeză astfel monogramul lui Iisus Christos = IC XC.

Biserica apusenă e în punctul acesta mai puțin mistică. Apusenii binecuvînteză cu primele 3 degete deschise, închidînd pe inelar și pe cel mic în palmă. Unii liturgiști afirmă (G. Durandos. Rationale Divin. offic. lib. V. cap. 2), că cele 3 degete simbolizează sf. Trîeme. Degetul gros este simbolul Tatălui (atotputernicul și creatorul), cel mijlociu este Iisus; ear' arătătorul este Duhul sfânt, carele împreună pe Tatăl cu Fiul. Arătătorul, indexul, este instrumentul și organul minții, al inteligenței; deci cu drept cuvînt poate simboliza pe Duhul sfânt.

În biserica Cesariani, de pe muntele Hymettus, binecuvîntă Tatăl numai cu arătătorul și cu cel mijlociu. Acesta poate fi o eroré din partea pictorului.

În apus încă aflăm une-ori modul nostru de binecuvîntare. Așa pe un zid al catedralei din Puy este o mână dumnezeiească, care binecuvîntă grecește. Dar' această catedrală este cu cupolă, deci are formă bizantină. Tote bisericele cu cupole sunt de origine bizantină.

¹⁾ În reședință sunt 3 biserici: Capela teologilor, o bisericuță admirabilă; o capeluță mai mică lângă dormitoriul teologilor; și capela metropolitului, lângă odăile lui de locuit. În această capelă am văzut icona maicei Domnului cuprinsă tot în sticlă. A fost espusă la un foc mare. Acolo au și ars ramele de tot, dar' chipul maicei a rămas neatinat de foc.

²⁾ Vezi I carte a regilor VI. și „Iconologia creștină“ de Dr. Sever Mureșanu pag. 217.

Evangelistii.

Sub cupolă se zugrăvesc evangelistii; și anume în cele 4 spațuri triunghiulare de la baza ei. Despre ei vom tracta în cele următoare.

În un manuscris nedatat din mănăstirea Pantocratoros (Atos Nr. 234), care cuprinde evangeliile, aflăm înaintea fie-cărei evanghelii icona evangelistului respectiv; dar' fie-care evangelist, nu numai loan, are și câte-un învățcel.

Mateiu și Marcu scriu, pe când discipulul stă la intrarea unui edificiu și dă de-o parte perdéua.

Luca și Ioan dicteză. Chipul lui Luca se repetă și la începutul Faptelor apostolilor; acuma însă ședînd înaintea apostolilor. Ambele dați este ras pe cap, la mijloc; de aceea astăzi mulți îl picteză pleșug. Așa îl găsim pe Luca depins și 'n „Evangelionul astromiric“ din Petersburg, lucrat la Novgorodul-mare în 1056/57 și edat de Wostokow în Petersburg la 1843.

În alt manuscris (Tetraevangeliu, din mănăstirea Iwiron), care după părerea paleografilor se derivă din v. XII, îi aflăm pe evangelisti astfel închipuiți:

1. Mateiu, cu păr cărunt, șede înaintea unui pult de scris și desfăce un rotul de hârtie.
2. Marcu, cu păr cărunt, stă în planul prim, tocmai vrea să scrie; își razimă o carte de genunchiul stîng.
3. Luca, tîner, ține o carte pe genunchi și întinde stînga după alta carte, ce zace înaintea lui pe un pult.
4. Ioan, un moșneag, privește în cartea de jumătate deschisă, ce o ține în mîni, ședînd înaintea unui pult, pe care zac alte cărți.

Aceste chipuri sunt pictate pe fețe întregi și cu mai puțină îngrijire de cât celelalte 34 chipuri, câte mai cuprinde acest manuscris.

Tradiția ne spune, că evangelistul Luca a fost primul pictor¹⁾, de aceea orientali și fac pe Luca de regulă ca pictor, cu penelul în mîna, zugrăvind pe Maria; pe când la apusenii aprópe totdeuna îl aflăm scriind evanghelia, rar ca pictor. Maica Domnului însăși se-l îi binecuvîntat pe Luca, și sfințit ôrecum de pictor cu rugăciunea: „Indurarea celui născut de mine este prin mine cu tine“.

La Ruși se susține și despre Ioan evangelistul, că a învățat pictura pe un anumit Roussav sau Goussav. Ei încă duc originea sfintelor icône până la Christos, și susțin, că iconografia e de origine divină.

Fie-care evangelist are un simbol: Ioan un vultur, Mateiu un om cu aripi, Luca un bou, Marcu un leu.

Pentru prima-dată aflăm animalele evangeliice, ocupând loc în iconografia creștină, pe un mosaic din biserica sfintei Pudentiana de la finea veacului XII. Un alt mosaic represintă o cruce, care predomină întrégă compoziția.²⁾

Pe acest mosaic se ved planând în aer — la dreapta și la stînga crucii — animalele, respective simbolele evangelistilor, pe cari primii creștinii le-au aplicat la evangelisti, basându-se pe visiunea prorocului Ezechil (I. 5—20) și pe sfântul Ioan (Apocalipsa IV. 7), unde patru animale misterioase stau înaintea tronului lui Dzeu. Fie-care are formă deosebită, ochi pe tot corpul și multe aripi.

Primul simbol sémănă cu un om, simbolul evangelistului Mateiu³⁾, care începe evanghelia sa cu genealogia ômenescă a Măntuitorului, cu nașterea lui din seminția lui David. „Cartea neamului lui Iisus, fiului lui David, fiului lui Avram. A. a născut pe Isac“ etc. etc. (Mateiu I. 1—2).

Al doilea simbol are forma unui leu, simbolul lui Marcu. Acesta începe cu Ioan Botezătorul, ale cărui prime cuvinte răsuna, ca mugetele unui leu în pustie. Glasul celui-ce striga în pustie: „Gătiți calea Domnului, drepté faceți cărările lui“ (Marcu I. 3). Alți esplică simbolul leului cu demnitatea împărătească a lui Iisus și cu puterea minunilor descrise în evanghelia lui Marcu.

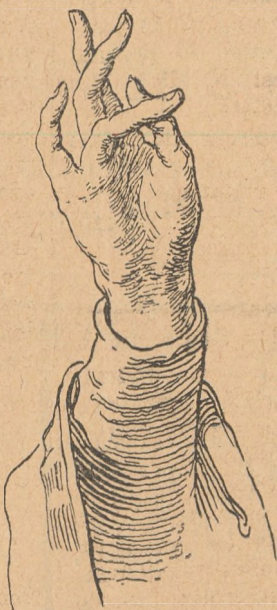
Al treilea e bou, simbolul lui Luca, care la începutul evangheliei sale ne vorbește despre Zacharie: „Fost-a în zilele lui Irod împăratului Iudeei un preot, anume Zacharie...“ (Luca I. 3). Acesta — ca preot al legii vechi — avea să jertfescă animale. Evanghelia de la Luca tracteză în deosebi despre misiunea preoțască a Măntuitorului Iisus. Culmea chemării preoțesti o formeză aducerea jertfei; de aceea cei vechi au pus ca simbol lui Luca, bou, ca obiect al jertfei.

În fine vulturul e simbolul lui Ioan, carele se înalță cu mintea în sferele cele mai înalte ale dogmelor creștine: „Întru început era cuvîntul...“. Voind a dovedi divinitatea lui Iisus, își alege un mod sublim de tractare a obiectului seu, ridicându-se în sfere înalte, ca și vulturul.

¹⁾ Mai multe icône ale Măntuitorului Christos și ale Preacuratei Fecioare au fost pictate de el, precum ne spune tradiția bisericească (Nicefor II c. 43). Teodor Ceteșul (518) spune, că de la Ierusalim se trimisese împărătesei Pulcheria o iconă a sfintei Marii, zugrăvită de sfântul evangelist Luca, pe care împărătea o așeză în o biserică din Constantinopol zidită de ea. Asemenea s'a găsit la Roma în o subterană, lângă biserica sfintei Maria, din Via lata, o inscripție vechie, în care este vorba de icona sfintei Fecioare, una din cele șapte zugrăvite de sfântul evangelist Luca. (Vezi Viața sfinților în „Dicționarul Aghiografic“ de Dr. Gherasim Timuș. episcopul Argeșului. București 1898, pag. 508).

²⁾ Iconografii susțin, că aici apare după triumfarea creștinismului pentru prima-dată crucea în un tablou public. Păgânii insultau obiectele sacre, de aceea crucea o desemnau creștinii primi pe timpul persecuțiilor numai pe obiecte mici, ușor de ascuns. Numai pe la mijlocul veacului V. se desémnă crucea în totă splendoréa ei pe toate monumentele publice. Împăratul Constantin făcu una uriașă pe plafonul din o sală a palatului seu. El a pus-o și pe stégurile lui, din cari s'au desvoltat praporii nostri de astăzi.

³⁾ Sfântul Augustin atribue evangelistului Mateiu leul, pentru-că tracteză chemarea împărătească a lui Christos, și leul e împăratul animalelor.

Nr. 93 1904

[116] 1—3

CONCURS

Pentru întregirea postului vacant de **protopresbiter** în tractul protopresbiteral **Murș-Oșorheiu** se escrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele din parochia Murș-Oșorheiu fașionate în cōla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

2. Dotațiunea protopresbiterală statorită prin conculsul sinodului archidieceșan din 21 April 1900 sub nr. protocol. 116 în sumă de 1000 cor., din cari 600 cor. se solvesc din fondul general administrativ al archidieceșei, ear' 400 cor. de la parochiile din tract.

3. Taxele pentru visitațiunea canonică odată pe an, accidenții, esmisiuni și asistări la esamene.

Reflectanții cu cualificațiunea normată prin § 53 al Statului organic și conculsul congresual din 1888 nr. protocol. 111 au a-și înainta cererile lor de concurs instruite conform normelor în vîgore la Preaveneratul Consistoriu archidieceșan în termenul deschis.

Din ședința comitetului protopresbiteral al tractului Murș-Oșorheiu, ținută în Nasna la 6/19 Februarie 1904.

Stefan Russu
adm. protopresbiter.

Alexandru Oltean
not. comit.

Nr. 390 1904.

[111] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de **paroch** în parochia de casa III **Martinești** cu filia **Turmaș**, protopresbiteratul Orăștie, pe baza ordinului consistorial din 13 April 1904, nr. 3656 bis., prin această se deschide din nou concurs, cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fașionate în cōla B. pentru întregirea de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și așterne rugărilor lor, instruite conform normelor în vîgore subscrisului oficiu protopresbiteral în termenul indicat, și au a se prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în biserică pentru a cânta, eventual a celebra și a c-venta.

Orăștie, 26 April 1904.

In conțelegere cu comitetul parochial.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Epilepsia.

Cine suferă de epilepsie (nevoie), convulsii și de alte morburii nervoase, se cêră broșură asupra acestora. Se capetă gratis și franco prin *priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.*

(90) 5—52

Var

ars deopotrivă în cuptor rotund, **liber de sgară**, oferă loc ori-care loc de ciădire în Sibiu, cu **11 corone butoiul**

I. Banciu & Co, Orlat.

Comande se primesc la dnii **Georg Serfözö**, strada Faurilor, și **Mich. Schopf**, strada Cisnădiei.

[102] 2—10

Cursuri feriale de muzică

(din 18 Iulie până în 10 Septembrie).

a) pian, violină, cant solo; b) știința armoniei, contrapunct; c) pregătire pentru depunerea esamenului ces. reg. de stat în Viena, Praga, Lemberg (în 1900—1904 au fost aprobați din partea statului 48 candidați ai institutului); d) curs metodice pentru instructori de pian (metodica instrucției de pian, plan de instrucție, deprinderi practice). Despărțiment pentru instrucție teoretică prin epistole. Prospekte trimite cancelaria institutului, Viena VII/1, Zieglergasse 29. Inceperea noului an școlastic, al 31-lea se face la 1 Octobrie 1904.

[115] 1—2

Direcțiunea școlilor de muzică Kaiser din Viena.**Cătră America.**

Mare moderare a prețului. Prețul călătoriei de la **Viena la New-York** preste **Rotterdam** împreună cu nutriment **155 corone**.

[101] 3—10

Călătorilor la America le stă **liber a-și alege** drumul de călătorie. Pentru cuprinderea locului trebuie să se dea arvună de 20 corone.

Linia Olandia—America**Viena IV. Wiedenergürtel nr. 16.**

Nr. 834 1903.

[117] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **paroch** în parochia **Sepsisângiors**, tractul Treiscaune, devenit vacant prin strămutarea fostului paroch **George Hamsea** la Brețcu, prin această se escrie concurs cu termen de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele acestui post sunt cele fașionate în tabela B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și așterne cererile lor instruite conform normelor în vîgore subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul prescrist, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în biserică pentru a cânta, servi sau predica.

Brețcu (Bereczk), 30 April 1904.

In conțelegere cu comitetul parochial. Oficiul prot. gr. or. al tractului Treiscaune.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Publicare de licitațiune.

Pentru renovarea edificiului școlii **gr-or. din Rășinari** se publică concurs cu oferte închise.

Suma preliminată spre acest scop e de **35,478 cor. 72 fil.** [108] 2—2

Ofertele închise, provăzute cu vadiu de 5% din suma preliminară, se vor înainta comitetului parochial gr-or. din Rășinari până în **22 Maiu st. n. c. orele 12 din zi.**

Condițiunile, planul și preliminarul de spese, se pot vedea în cancelaria comitetului.

Se pot face oferte pentru întreaga lucrare sau și numai pentru diferitele brașe. Rășinari, 12 Maiu st. n. 1904.

D. Vidrighin
president.

M. Lungu
notariu.

Ingrijirea dinților e cu totul greșită dacă se crede că lucrul principal este a ciăti gura cu o apă antiseptică, și că acesta e de ajuns. Ingrijirea dinților însă este deservită dacă drept orientare se iau experiențele de ani de zile ale dentistului de curte ces. și reg. Dr. **I. G. Popp** din Viena XII/6, și se folosește de **apa de dinți și de gura anaterin**, pentru că acesta întruiește următoarele calități: are aromă particulară și este avantajosă pentru dinți și gingii, împedecă putredirea, pe când gura rămâne fără miros, și contrar celorlate ape de gură are puterea de a disolva necurățenia de pe dinți și flegma, fără vre-o stricăciune ore-care; afară de-aceia împedecă cu succes ori ce durere de gură, de dinți, și de gingii. În același timp se se folosescă **crema de dinți anaterin**, în tuburi, pentru-ca se se împedecă formarea de petă și se rămână dinți frumoși, curați, în colere prăpșpă, naturală, și sănătoși. Veritabilele preparate anaterin (apa de gură numai în sticle à 2-80, 2 și 1 cor., crema de dinți à 60 fil.) sunt recomandate de profesori și medici, deore ce s'au convins și despre aceea, că ele au rarele calități de a nu conține aciduri și a nu face spumă, cari sunt stricăcioase gurii și dinților. Se capetă în farmacia, drogerii, prăvălii mai alese, cum și în depositul principal **Carol Morscher**, drogerie în Sibiu, și la **A. W. Lingner**, farmacist în Sighișoara. [18a] 6—18

Un tinăr român se aplică imediat ca

practicant

în **Librăria tipografiei archidieceșane** pe lângă condițiuni favorabile.

Preferiți sunt cei cari au absolvat gimnasiul inferior.

Am onōrea a aduce la cunoștința onoratului public din loc și jur că cu **1 Maiu n. a. c.** am luat în întreprindere **restaurantul**

„Schüllergarten“

cum și **grădina** împreună cu acest restaurant.

Onoratul public va pută fi servit la mine cu **feliurite mâncări**, gustose, pregătite după bucătăria română, germană și magiară, cum și cu **ben-turi escelente**.

Un „Gramophon“ mare, cu cele mai noue și mai frumoșe cântece, stă la dispoziție.

Asigurând on. public de un serviciu întotdeauna prompt și real, îl rog tot-odată pentru binevoitoriul său sprigin.

Cu totă stima

Juliu Kovács
restaurateur.

Pianele Bösendorfer

stau și acum la locul prim, „afară de concurs“, și sunt în deobște recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salone, cât și pentru sale de concert. În Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiți, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concerteză exclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales și puternic, de un farmec neasemănat, și minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce pôte.

Bösendorfer a făcut școlă.

Cu mult zel și iscusință i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte. construid un pian solid și fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onōre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 și 500 fl. Cu astfel de prețuri subscrisul nu a mai aflat pe piața Vienei pian de executare așa fină. În Ungaria sunt foarte placute piane lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor viu și curat ca argintul, și pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; indeosebi este căutat acolo, unde numai rar se pôte afla acordător.

Frații Stingl, fabrică de piane c. ș. r. de curte reprezentați prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane foarte placute.

Cui îi place ton dulce și melodios, se-și cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.** Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpărătorului deplină și durabilă mulțămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl. Piane bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente dragute cu 250, 280 și 320 fl.; asemenea piane cu registru mut (Stummzug), așa-numite „Harfen-Pianino“. (O invenție binefăcătoare pentru împrejurimea celui ce învață.)

Piane berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru școle și casă **Mannborg—Lipsa** cu 100 fl. și 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu prețuri eține.**Primul deposit transilvan de piane și harmoniuri****Victor de Heldenberg**

(94) 8—

Sibiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Am onōre a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din piața mică nr. 2, tot în piața mică nr. 11 în dosul **păpușcarilor**.

Deore-ce aci plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 corone anual mai puțin, mă află în plăcută poziție a pută servi cu prețuri și mai eține, și mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp se-mi asortez depositul cu tot felul de mărfuri țărănești, precum bumbac, pâr, lănică, arniciu, țesături, mai multe soiuri de pânză, cum și carpe de pâr, etc.

Pentru inteligință ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiffon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, satin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaturi, barcheturi, stoffe de pâr, și tôte căptușelile recerute la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o miă aici neamintiți articli. O mică probă ajunge ca se se convingă ori-cine despre eținătatea și soliditatea prăvăliei mele.

[39] 12

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul său sprigin, semnez

cu totă stima

Aurel Popescu.**Cruce sau stea duplă electro-magnetică**

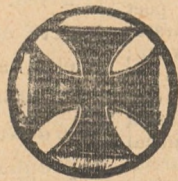
Patent

nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

vindecă și înviorază

Deosebită atențiune e a se aparat vindecă bōle

pe lângă garanție.

da împrejurării, că acest vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, fâșturi de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poștei de mâncare, răceală la măm și picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bōle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — In cancelaria mea se află atestate incurse din tôte părțile lumii cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine pôte examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindecă i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“ deore-ce „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—

folosibil la morburii cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Espedite din centru și locul de vîndare pentru țără și străinătate e:
MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V
colțul strada Kálmán.